

Lietuvos Respublikos Švietimo, mokslo ir sporto ministrei Radvilei Morkūnaitei–Mikulėnienei

Viceministrui Ignui Gaižiūnui

Ugdymo departamento direktorei Jolantai Navickaitei

Nacionalinės švietimo agentūros vadovui Simonui Šabanovui

DĖL PRADINIO UGDYMO PROGRAMOS BAIGIMO PRIPAŽINIMO

2024 m. lapkričio 13 d.

2024 m. spalio 10 d. buvo pasirašytas ŠMSM ministrės įsakymas Nr. isak-556 „Dėl nuosekliojo mokymosi pagal bendrojo ugdymo programos tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“. Šio įsakymo 4-ame punkte teigiama:

„4. Pakeičiu 37 punktą ir jį išdėstau taip:

„37. Pradinio ugdymo programos baigiamosios klasės mokinys, turintis bent vieno dalyko nepatenkinamą metinį (po papildomo darbo, jei buvo skirtas) įvertinimą ir (ar) nedalyvavęs be pateisintos priežasties lietuvių kalbos ir literatūros (skaitymo) ir matematikos nacionaliniuose mokinių pasiekimų patikrinimuose arba bent viename iš jų, paliekamas kartoti pradinio ugdymo programos 4 klasėje.“

Numatyta, kad ši nuostata įsigalioja nuo 2024 m.. Lietuvos edukacinių tyrimų asociacijos ir Lietuvos mokyklų vadovų asociacijos tyrėjai ir siūlo šios nuostatos atsisakyti, o kol vyks pakeitimo procesas – jos įgyvendinimą atidėti bent 3-jiems metams, pateikdami šiuos argumentus:

1. 2023 m. rugpjūčio 31 d. ŠMSM patvirtintame „Mokinių, kurie mokosi pagal bendrojo ugdymo programos, mokymosi pasiekimų vertinimo ir vertinimo rezultatų panaudojimo tvarkos aprašo“ 6-ame punkte teigiama, kad „Mokinių mokymosi pasiekimų patikrinimai organizuojami ugdymo kokybės valdymo tikslais. (...). NMPP ir kitų mokinių pasiekimų stebėsenos sistemų tikslas – surinkti duomenis apie ilgesnio laikotarpio mokinių mokymosi rezultatus. (...). Jų pagrindu turėtų būti priimami vadybiniai sprendimai, susiję su pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poreikiu, ugdymo organizavimu, mokymosi priemonių kokybe ar kitais klausimais. NMPP rezultatai nėra konvertuojami į pažymius. Lyginti mokyklas NMPP rezultatų pagrindu draudžiama.“

NUOSEKLIJOJ MOKYMOŠI PAGAL BENDROJO UGDYMO PROGRAMAS TVARKOS APRAŠO nuostatos **prieštarauja** aukščiau minėtame dokumente pateiktoms nuostatoms dėl NMPP, nes šių patikrinimų tikslas – ne pripažinti ar sertifikuoti mokymosi rezultatus, o „valdyti ugdymo proceso kokybę.“ Be to, patys NMPP patikrinimai organizuojami ne mokslo metų pabaigoje, o tik įpusėjus mokslo metus. Vien dėl tokio organizavimo negalima teigti, jog mokinys, sausio mėnesį nedalyvavęs tokiame patikrinime, iš karto privalės kartoti kursą. Ar tai reiškia, kad visiškai neatsižvelgiama, ką tas

vaikas veiks visą kitą pusmetį. Juk mokslo metai nesibaigia sausio mėnesį.

2. Dabartiniai ketvirtokai pagal atnaujintas Bendrojo ugdymo programas bus mokęsi tik tris pusmečius, t.y. 1,5 metų. Per tą laikotarpį mokyklos nebuvo aprūpintos naujomis mokymo priemonėmis, mokiniams nebuvo sudarytos sąlygos sėkmingam mokymuisi. Pavyzdžiui, 2023 metų rudenį nebuvo nei vieno lietuvių kalbos ir literatūros bei matematikos vadovėlio, kurie būtų parengti pagal 2022 metų programas. Nėra sąžininga bausti mokinius ir mokytojus už tai, kad valstybė nepakankamai efektyviai diegė atnaujintą ugdymo turinį.

3. 2024 m. rugsėjo mėn. Lietuvos mokyklose pradėtas įgyvendinti visuotinis įtraukusis ugdymas. Mokyklos susiduria su įvairiais iššūkiais, trūksta specialistų ir mokymo priemonių, ne visose mokyklose yra pritaikytos mokymosi aplinkos. Mokytojams kyla daug klausimų ir iššūkių dėl ugdymo proceso organizavimo, mokinių mokymosi pažangos vertinimo. Privalomas mokinių dalyvavimas NMPP su rimtomis pasekmėmis mokinių ateičiai kelia bereikalingą įtampą mokyklose, nukreipia mokyklų dėmesį nuo ramaus, gilaus ugdymo proceso, leidžiančio atskleisti kiekvieno besimokančiojo potencialą. Šis atnaujintas aprašas pažeidžia lygių galimybių, socialinio teisingumo principus į kokybišką ugdymą kiekvieno pradinį klasių mokinio.

4. Kadangi šiuo metu 4 klasės mokiniai yra pirmieji, kurie mokosi pagal atnaujintas pradinio ugdymo programas (2022), o matematikos dalyko turinys yra gerokai pakeistas, t.y. daug temų yra perkeltos iš 5-6 klasių koncentro, todėl nacionaliniu mastu nėra parengtų ir išbandytų NMPP įrankių ir instrumentų, kurie būtų validūs ir patikimi. NŠA matematikos atstovas pradinį klasių mokytojams teigė, jog bus taikomas ankstesnis testavimo modelis, tačiau šis modelis buvo parengtas 2008 metų programos turiniui, o 2022 metų programos turinys ne toks pats, todėl negalima daryti prielaidos, jog pradinį klasių mokiniai privalo įveikti 20 užduočių, skirtų 45 minučių laikotarpiui, kurios yra jau pasunkinto, pagal 2022 metų programą sukurtos, turinio. Rekomenduojame visų pirma pagal 2022 metų programą sukurtus naujus testus išbandyti, validuoti ir tik tuomet pagal juos vertinti 4-os klasės mokinių pasiekimus.

5. Numatytas palikimas kartoti pradinio ugdymo programą 4 klasėje yra neatsakingas valstybės lėšų švaistymas. Tą seniai yra įrodę tyrimai (Barkauskaitė ir kt., 2003, Hillas, 2014), kuriuose teigiama, kad kurso kartojimas yra viena iš neveiksmingiausių mokymosi sunkumų įveikos strategijų. Be to, iš dokumento formuluotės yra neaišku, ar kurso kartoti paliekami tik NMPP nedalyvavę mokiniai, nors ir gerai besimokę, ar ir prastus NMPP rezultatus pasiekę mokiniai?

Lietuvos edukacinių tyrimų asociacijos tyrėjai konstatuoja, kad dabartinė standartizuota mokinių pasiekimų išorinio vertinimo sistema prieštarauja įtraukiojo ugdymo įgyvendinimo nuostatoms bei mokinių kompetencijų ugdymu grįsto ugdymo turinio įgyvendinimui. Kviečiame dialogui tarp praktikų, švietimo politikos formuotojų ir tyrėjų dėl mokymosi pasiekimų ir pažangos vertinimo sistemos permąstymo, o šiais metais siūlome organizuoti pilotinį NMPP tik dalyje Lietuvos mokyklų, ne privalomai, o laisva valia, kol bus sukurtas validuotų užduočių, atitinkančių atnaujintas programas, bankas. Be to, siūlome šių metų NMPP įvertinimų nerašyti į pradinės mokyklos baigimo pažymėjimus.

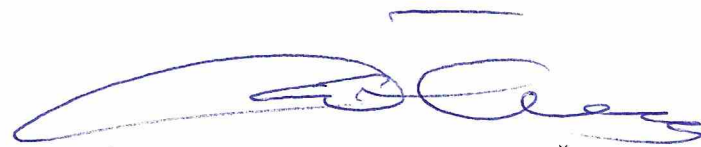
LETA Pradinio ugdymo tinklo vadovė prof. dr. Daiva Jakavonytė-Staškuvienė

LETA Bendrojo ugdymo tinklo vadovė prof. dr. Aušra Kazlauskienė

LETA prezidentė dr. Eglė Pranckūnienė

LMVA prezidentas dr. Dainius Žvirdauskas